

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІНТЕГРАЦІЇ
КОМПЕТЕНТІСНО- Й ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНИХ
ПІДХОДІВ ДО МОВНОЇ ОСВІТИ ФАХІВЦІВ
(НА ЕТАПІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ)**

У статті мова йде про науково-концептологічну базу аналізу перспектив застосування особистісно орієнтованого підходу до мовної освіти фахівців на етапі післядипломної підготовки в умовах компетентнісного спрямування навчання.

Ключові слова: особистісно орієнтований підхід, компетентнісний підхід, освітня технологія, індивідуальна освітня траєкторія, когнітивний стиль, мовний портфель.

Як зазначають європейські дослідники І. Кнудсен, Г. Хауг, європейська вища освіта функціонує в нових умовах, які характеризуються глобалізацією, новими комунікаційними технологіями, англійською мовою як мовою міжнародного спілкування (*lingua franca*), зростаючою конкуренцією та комерціалізацією [5, с. 48]. Для підвищення мобільності населення ключова роль відводиться створеній загальноєвропейській системі освіти з єдиною структурою освітніх рівнів, узгодженими національними переліками напрямів, близькими термінами навчання та високою якістю підготовки фахівців. На підтвердження значущості освіти в суспільних інтеграційних процесах Ж. Моне, один із розробників ідей Європейського Союзу зазначив, що якби потрібно було розпочати процес об'єднання Європи знову, то він зробив би це через освіту і культуру, а не економіку.

Суттєвою особливістю в розвитку освітніх систем є поглиблення та діалектичне поєднання відкритості їх світовому досвіду та збереження досягнень, різноманіття національних рис систем освіти. Країни мають досить різні освітні системи. Щодо сучасного стану та розвитку систем вищої освіти, то, незважаючи на національні відмінності, є ряд особливостей, притаманних більшості розвинутих країн:

– інтернаціоналізація освіти, поглиблення інтеграції національних систем вищої освіти у міжнародному освітньому просторі. З'являються нові форми політичного, економічного, наукового та культурного співробітництва у сфері вищої освіти. Багатьма країнами задекларована побудова нових систем вищої освіти як систем освіти без кордонів, розпочате реформування національних освітніх систем на основі індивідуалізованих моделей навчання, зокрема використання кредитних і модульних систем навчання;

– зростаючий динамізм освітніх реформ з одночасним розширенням варіативності національних, міждержавних, міжвузівських підходів, рішень, позицій, моделей у контексті єдиних, проте не уніфікованих, суспільних перетворень вищої школи;

– децентралізація системи управління освітою, вилучення проміжних рівнів управління освітою, делегування суттєвих повноважень університетам, посилення їх автономії та відповідальності. Створення законодавчої бази системи освіти для послаблення державної монополії у галузі освіти

та розвитку мережі альтернативних навчальних закладів, зокрема приватних. Перегляд системи фінансування освіти, збільшення джерел її фінансування. Створення представницьких органів управління (опікунських рад), заохочення самоуправління та внутрішньої організації університетів згідно з демократичними принципами;

- навчання протягом життя. Це дає людям змогу, що мають певний освітній рівень і професійну кваліфікацію, опанувати нові знання, вміння та навички, зумовлені динамічними потребами ринку праці, і таке навчання є головним засобом боротьби з безробіттям;

- полегшення доступу до якісної освіти для широких верств населення шляхом розвитку систем дистанційної освіти на основі сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій;

- підвищення ролі фундаментальної складової на всіх рівнях освіти та ширший розвиток системи вищої школи, основу якої повинні становити великі університети;

- посилення наукових досліджень у вищій школі, активізація досліджень у галузі освіти. Ліквідація розподілу між дослідницькою та викладацькою роботою в університетах;

- широке впровадження методів інноваційного і розвивального навчання, орієнтованих на розвиток творчого потенціалу особистості, зокрема побудова та реалізація індивідуальних моделей навчання студентів на основі поступового розширення можливостей самостійного вибору дисциплін протягом періоду навчання, врахування індивідуальних особливостей студентів і потреб ринку праці;

- впровадження у вищій освіті багатоступеневої системи підготовки фахівців (бакалаврат, магістратура, докторантура). Ступеневість навчання передбачає, зокрема, певну організацію навчального процесу, за якою професійна орієнтація звужується від початку до завершення навчання;

- акредитація ВНЗ і покращення якості освіти, яка на сьогодні все більше залежить від міжнародної діяльності університетів: модернізація навчальних програм із метою підвищення рівня підготовки фахівців і забезпечення мобільності; обмін викладачами та студентами; корегування змісту освіти, впровадження новітніх технологій навчання, використання сучасних методик оцінювання знань студентів, наприклад, тестових форм контролю; здійснення сертифікації для взаємного визнання дипломів тощо;

- підвищення мобільності студентів. Збільшується можливість студентів навчатися певний період в іншій країні. Програми мобільності здійснюються через індивідуальну мобільність (за свої кошти), організовані обміни в рамках двосторонніх угод між закладами освіти, під час реалізації міжнародних програм (ERASMUS, SOCRATES, TEMPUS тощо);

- підвищення соціальної захищеності студентів шляхом документального підтвердження завершення кожного циклу навчання або досягнення певного рівня професійної підготовки; створення умов для одержання під час навчання в університеті додаткових професійних знань і вмінь (у тому

числі опанування робітничих професій: водій, оператор комп'ютерного набору, секретар тощо) та можливості додаткового заробітку.

В умовах загострення глобальних проблем зростає необхідність спиратися на гуманістичну парадигму, підкреслює Г. Балл, оскільки значущість гуманістичних підходів стимулюється не лише моральними міркуваннями, а й стає передумовою виживання соціуму й усього людства [2]. Це означає, що без цілеспрямованого впорядкування мотиваційних інтенцій з обов'язковим передбаченням самоактуалізації як вершинної потреби, властивих людині як органічній цілісності, не можна сподіватись на гармонізацію суспільних відносин.

У зв'язку із цим *метою* пропонованої *статті* є окреслення науково-педагогічного інструментарію “особистісно зорієнтованого підходу” стосовно мовної освіти фахівців на етапі післядипломної підготовки з урахуванням компетентнісного спрямування навчання.

Розбудова правової, соціально орієнтованої держави неможлива без усвідомлення людиною основних складових свого індивідуального та суспільного буття, оскільки “у системі освіти необхідно поєднувати два начала: знань і моральності, бо розрив між ними породжує або моральних калік, або егоїстів” [2]. Розбудова демократичного соціально орієнтованого суспільства в Україні вимагає розв'язання важливого історичного завдання – осмислення шляхів забезпечення повної реалізації творчого індивідуального потенціалу кожної людини, що є, безперечно, умовою не тільки розвитку і процвітання суспільства, а і його фізичного та духовного виживання. На думку сучасних представників філософії освіти В. Біблера, Б. Гершунського, С. Клепка, В. Лутая, Н. Ничкало та ін., саме освіта здатна розв'язати ці проблеми, орієнтуючись на запити, потреби, можливості, потенціал кожної окремої особистості. Представники гуманістичної психології (А. Маслоу, Г. Олпорт, К. Роджерс та ін.) під самоактуалізацією особистості розуміють розкриття нею своїх потенцій і творчих здібностей, подолання негативних впливів середовища, які заважають її саморозвитку і самоствердженню. Відтак серйозною проблемою стають процеси, які пов'язані із самоактуалізацією особистості. Однак ні в змістовому, ні в організаційно-педагогічному аспектах мовна освіта на етапі післядипломної підготовки досі не відповідає вимогам щодо створення сприятливих умов для повноцінного становлення і розвитку когнітивної сфери. Тому проблема активізації самостійності під час навчання – переосмисленні й уточненні теоретичних положень не з вузько дидактичних положень, а на засадах культивування творчого, креативного мислення – є домінуючою. Оптимізація цієї діяльності міститься у сфері “максимального використання творчого потенціалу, володіння почуттям нового, вміння мислити нестандартно, без огляду “на авторитети”, високою мотивацією до творчості і винахідництва” [2, с. 28].

Необхідність розв'язання стратегічних завдань розвитку цієї ланки системи професійної освіти, суперечливість психолого-педагогічного забезпечення навчального процесу зумовлює інтенсивний пошук сучасних підходів до вирішення актуальних завдань.

На думку більшості дослідників, результативності мовної освіти можна досягти за умов: високого рівня мотивації на здобуття мовно-професійної майстерності в певній сфері діяльності; оптимізації соціально-психологічного аспекту у навчанні; здійснення позитивного впливу на соціально-психологічний та інтелектуальний клімат процесу учіння та навчання; створення моніторингу та соціально-психологічного супроводу в академічній діяльності для здійснення самоактуалізації особистості учнів, гармонізації їхніх інтелектуальних та організаційних відносин із викладачами.

У межах цих практичних завдань чільне місце належить розробці науково-педагогічного інструментарію, який повинен забезпечити ефективне впровадження ідей особистісно зорієнтованого навчання у практику мовної освіти фахівців.

Головною цінністю освіти стає розвиток потреб і здатності до самореалізації творчого потенціалу, спрямованості на саморозвиток і самоосвіту. Інструментально-нормативна модель підготовки спеціаліста повинна бути замінена на культурно-творчу модель, яка спирається на визнання принципової незавершеності культурно-освітнього шляху людини, індивідуалізації освітньої траєкторії.

У такому контексті особистісно зорієнтований підхід власне здійснює освіту культурологічного типу, що відкриває широкі можливості ціннісно-сміслового розвитку особистості учня, становлення його суб'єктності та гуманно-педагогічної підтримки особи в складних умовах сучасної соціокультурної ситуації. Ефективність нових складових змісту освіти безпосередньо пов'язана із запровадженням нових педагогічних технологій, спрямованих на принципову зміну навчально-виховних пріоритетів у напрямі становлення особистості учня чи студента як суб'єкта особистого навчання та розвитку, суб'єкта соціального самовизначення. Основні структури зазначеної педагогічної стратегії відповідають загальноосвітнім потребам гуманізації освіти, що передбачає перехід від екстенсивно-інформативного типу навчання до відкритого, незалежного, консенсусного навчання. Це перехід від емпірично-культурної парадигми виховання до соціалізованої. Такий підхід спонукає поставити в центр навчання ширше впровадження й ефективне використання самостійних форм навчання, розвиток творчих здібностей майбутніх фахівців.

Компетентнісна модель майбутнього фахівця передбачає наявність таких аспектів, як інтелектуальний, психологічний, духовний, соціологічний, фізичний та ін., що визначають професійну компетентність як системно-інтегральне поняття. Через особливу роль мови у житті суспільства та діяльності окремої особистості всі ці компетенції щільно пов'язані з мовно-комунікативним розвитком особистості фахівця.

На думку багатьох дослідників, стрімке входження поняття “компетенція” в сучасне життя зумовлене постійними змінами сучасного суспільства, в якому кожній людині доводиться змінювати свою кваліфікацію приблизно 3–5 разів за життя, а, отже, кожен фахівець повинен бути ініціативним, уміти брати на себе відповідальність, приймати рішення в неви-

значених ситуаціях, уміти успішно працювати з колективом на загальний результат, самостійно підвищуючи свій кваліфікаційний рівень [4].

При порівнянні цілей, завдань, орієнтирів, очікуваних результатів традиційного та компетентнісного підходу (табл.) наочно виступає головна відмінність: випускник сучасної освітньої установи, фахівець повинні бачити можливості застосування наявних знань не в змісті предметної галузі, де це знання було отримане, а залежно від конкретної життєвої ситуації та власної позиції в цій ситуації.

Таблиця

**Характерні відмінності системи освіти
в контексті компетентнісного підходу від традиційного підходу [3; 6]**

Ключові характеристики	Компетентнісний підхід	Традиційний “знанневий” (“зунівський”) підхід
Мета системи освіти	– створення умов для задоволення потреб громадян, суспільства і ринку праці в якійсній освіті; – оновлення структури і змісту освіти; – формування системи безперервної освіти	формування гармонійно розвинутої, суспільно активної особистості
Завдання системи освіти	– забезпечення якості освітніх послуг; – вдосконалення технологій освіти; – підвищення ефективності управління у сфері освіти; – вдосконалення економічних механізмів у сфері освіти	– забезпечення високого рівня знань; – вдосконалення структури освіти; – підготовка молоді до суспільно корисної, продуктивної праці; – виховання активної життєвої позиції
Шляхи формування ціннісних орієнтацій та особистісних якостей	за рахунок отримання особистого досвіду самостійного вирішення проблем	за рахунок придбання основ знань із предметів
Зміст освіти	дидактично опрацьований соціальний досвід розв’язання проблем (забезпечення фундаментальних знань на основі інтеграції та взаємопроникнення предметів; освоєння різних видів діяльності; розвиток у студентів здібностей самостійно вирішувати проблеми на основі отриманих знань, умінь, навичок і соціального досвіду)	структурований зміст знань відповідної предметної галузі (збільшення обсягів матеріалу, що вивчається; видання нових підручників і навчальних посібників; введення нових предметів до навчальних планів)
Шляхи зміни змісту освіти	інтенсивний шлях (сполучення програм, модульне навчання, диференційована освіта, інтерактивні форми навчання)	екстенсивний шлях (подрібнення предметів, збільшення програм)

Ключові характеристики	Компетентнісний підхід	Традиційний “знаннєвий” (“зунівський”) підхід
Орієнтири	– розвиток умінь ефективно користуватися знаннями; – варіативність термінів навчання; – індивідуальна траєкторія навчання	– накопичення знань; – регламентованість термінів навчання; – фронтальна форма навчання
Очікувані результати	– формування ключових компетентностей; – особистісне зростання студентів, педагогічних і керівних працівників; – забезпечення якісної освіти; формування карової еліти	формування ЗУН (знань, умінь, навичок)

Компетентнісний підхід – не лише реальність, яку необхідно врахувати та широко використовувати в освітньому процесі, а й необхідна умова для формування грамотного фахівця і особистості, що здатна гідно функціонувати і розвиватися у змінних умовах життя. Основні принципи, на яких будується компетентнісний підхід [7], ми подали у вигляді схеми (рис. 1).

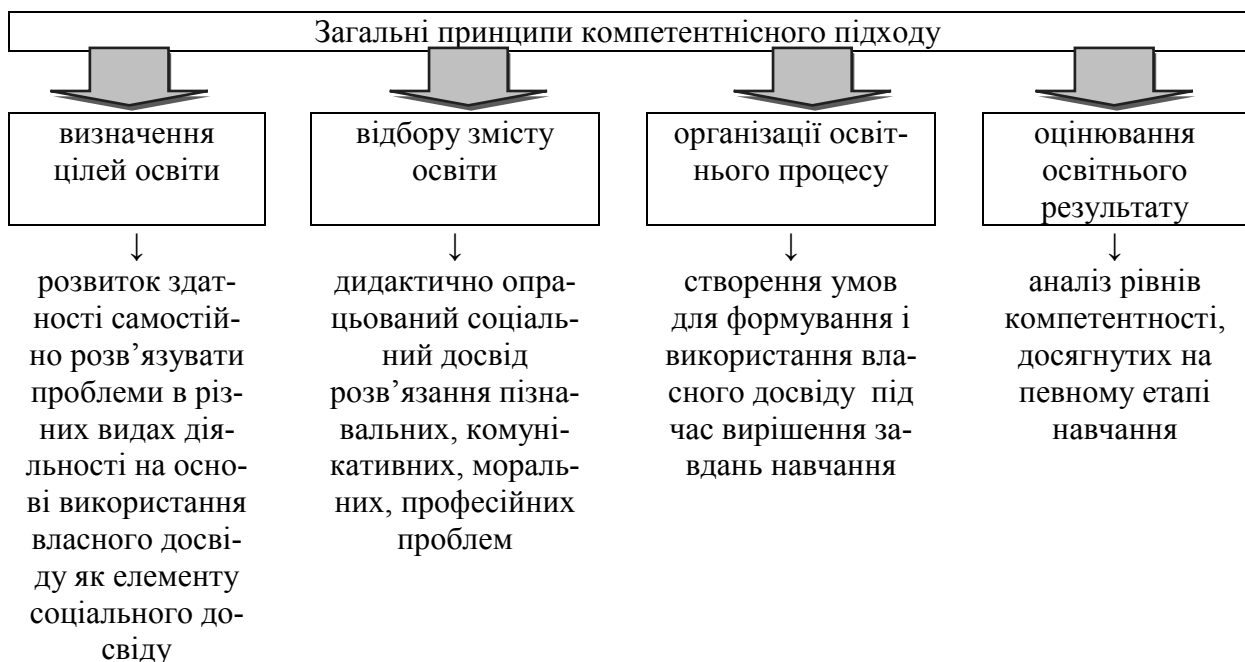

Рис. 1. Принципи побудови компетентнісного підходу [7]

Зі схеми видно, що компетентнісний підхід являє собою сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу й оцінювання освітніх результатів. Однак технологічна компонента залишається при цьому відкритою, що дає можли-

вість сполучення компетентісно-орієнтованого навчання з іншими інноваційними підходами, зокрема, особистісно зорієнтованим навчанням.

Сучасне особистісно орієнтоване навчання є природним результатом змін, які відбуваються у суспільно-політичному, соціально-економічному житті більшості країн світу. Інформаційно-технічна революція вимагає пошуку нових технологічних форм розвитку мовної особистості фахівців.

Характер взаємодії компетентісного й особистісного підходів у сучасній мовній освіті зображено на рис. 2.

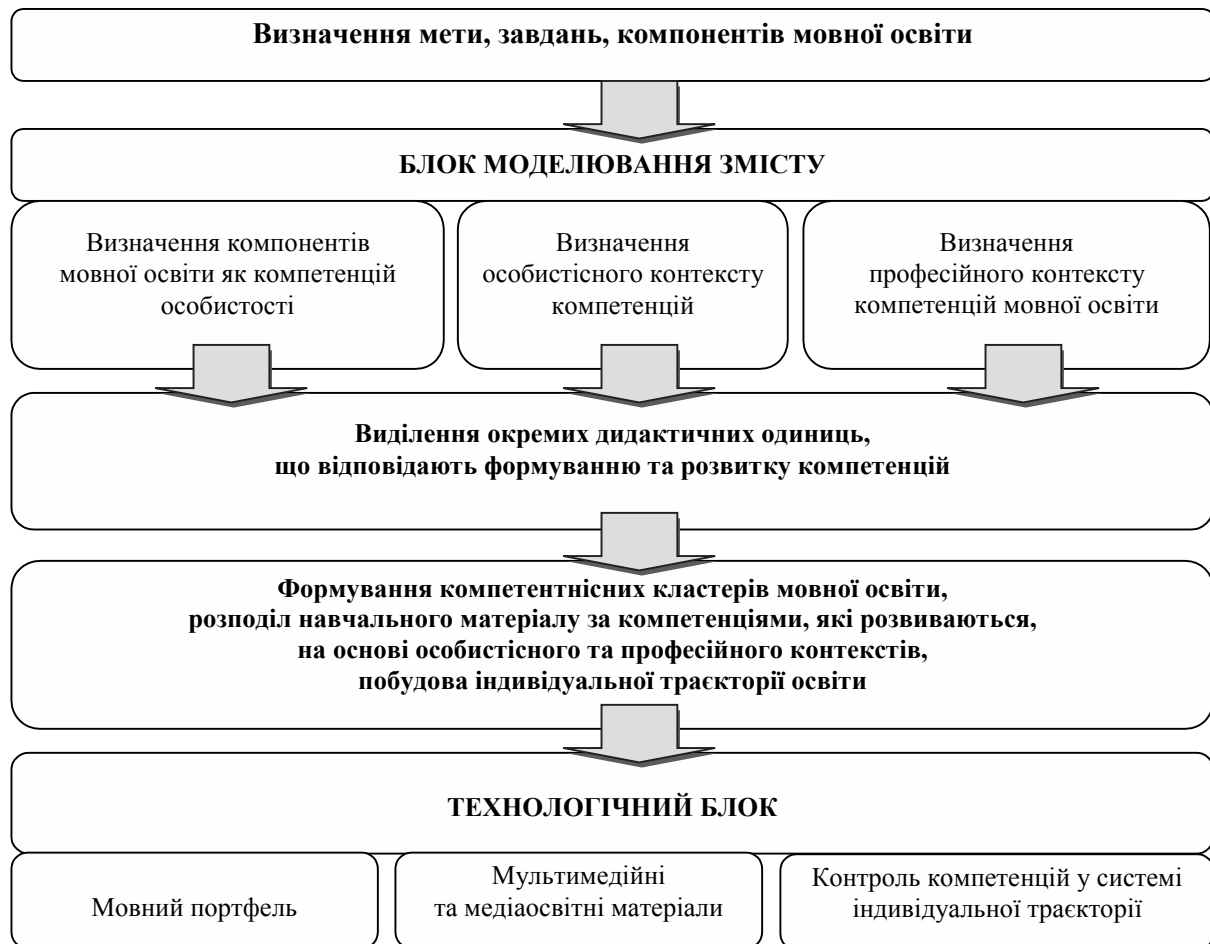

Рис. 2. Принципова модель взаємодії компетентісного й особистісного підходів

Чільне місце у системі категорій особистісного підходу займає поняття індивідуальної освітньої траєкторії як теоретико-практичного конструкту, який вибудовується на мотиваційній основі, враховує соціальну модель фахівця (перелік основних компетентностей) і його особистісне спрямування (актуалізацію особистості та кар’єрне зростання).

Індивідуальна освітня траєкторія реалізується у вигляді освітніх технологій особистісно зорієнтованого спрямування. У наш час поняття “педагогічна технологія” міцно увійшло до теорії і практики наукової педагогіки та практики викладання. Педагогічна технологія визначається як проєкт і реалізація системи послідовного розгортання педагогічної діяльності, направленої на досягнення цілей освіти та розвитку особистості учнів. Пе-

дагогічна технологія є також цариною дослідження теорії та практики (в рамках системи освіти), що має зв'язки зі всіма частинами організації педагогічної системи для досягнення специфічних і потенційно відтворюваних педагогічних результатів. Педагогічна технологія, на думку деяких учених, – систематичний метод планування, втілення й оцінювання всього процесу навчання та засвоєння знань шляхом обліку людських і технічних ресурсів, а також взаємодії між ними для досягнення ефективнішої форми освіти. Педагогічна технологія – також проект певної педагогічної системи, що реалізована на практиці, тобто уявний аналог реальності. Суть усіх цих формулювань, на нашу думку, зводиться до ідеї, що педагогічна технологія є плануванням і використанням в рамках освіти системи засобів для здобуття необхідного результату. Аналіз перерахованих наукових підходів дав нам змогу визначити педагогічну технологію як сукупність форм, методів, прийомів і засобів передачі соціального досвіду, а також технічне оснащення цього процесу [1]. У цьому визначенні помітним є позиціонування технології як сукупності певних прийомів і методів та належність до педагогічних процесів, що дає змогу говорити про можливість розробки технології формування й актуалізації мовної особистості.

Як окремі педагогічні технології цього типу можна розглядати:

- модульні технології організації навчального матеріалу;
- інформаційно-технічні (комп'ютерні, мультимедійні) технології організації освітнього мовно-комунікативного середовища;
- технологію “мовного портфеля”.

Остання (через її специфічність для мовної освіти) заслуговує окремої характеристики. Європейський мовний портфель здійснює дві функції: соціальну та педагогічну. Він повинен навчити студентів досліджувати власний розвиток протягом певного часу, оцінювати себе, ставити реальні навчальні цілі, досягнення яких можливо в найближчому майбутньому; розвивати у студентів навички рефлексії із приводу зробленої роботи. Як педагогічна технологія, мовний портфель є засобом формування рефлексивного мислення. Мовний портфель визначається як пакет документів, за допомогою яких студент (власник портфеля) аналізує та систематизує свої досягнення та досвід у вивченні іноземних мов, збирає зразки виконаних робіт, отримані свідоцтва та сертифікати тощо. Портфель сприяє розвитку мовленнєвих умінь і компетенцій, необхідних у професійній діяльності. У навчальному процесі Портфель має відігравати значну роль в організації самостійної роботи студентів, яка є одним із ключових положень у контексті сучасних підходів до вищої освіти. Саме тому найбільш перспективним для ВНЗ в умовах кредитно-модульної системи є запровадження мовного портфеля як засобу автономного вивчення іноземної мови, оскільки він забезпечує студентів критеріями визначення рівня володіння іноземною мовою на певний проміжок часу, механізмами самоконтролю, планування процесу власного навчання, інструкціями та рекомендаціями для набуття іншомовної компетенції. ЄМПЕ складається з трьох розділів, кожен з яких надає можливості для реалізації цих функцій, а саме: Мовний Пас-

порт (Language passport), Мовна Біографія (Language Biography) та Досьє (Dosier) [9].

Робота з мовним портфелем починається з розділу “Мовний Паспорт”, який є свідченням володіння іноземною мовою студентом. Власник портфеля вказує власний рівень володіння іноземною мовою, набутий після закінчення певних навчальних закладів, згідно із такими рівнями володіння іноземною мовою для загальних потреб: елементарний користувач (A1 – Breakthrough, A2 – Waystage), незалежний користувач (B1 – Threshold, B2 – Vantage), досвідчений користувач (C1 – Efficient Operational Proficiency, C2 – Mastery) [9]. Крім того, за допомогою таблиць самооцінювання володіння професійно орієнтованими комунікативними вміннями іноземної мови, що мають детальний опис іншомовних компетенцій, студенти мають змогу визначити свій рівень професійно орієнтованого володіння іноземною мовою, а саме професійні вміння з аудіювання, читання, діалогічного та монологічного мовлення, письма та перекладу.

Розділ “Мовна Біографія” особливо важливий в організації власної навчально-пізнавальної діяльності студента, оскільки завдяки своїй структурі він дає можливість спостерігати свої успіхи й оцінювати результати. За допомогою цього розділу власник портфеля може систематизувати досвід вивчення кожної мови, визначити свій рівень оволодіння іноземною мовою, ставити цілі навчання та планувати процес їх реалізації, має можливість описати ситуації використання іноземної мови у своїй діяльності. Регулярна робота з усіма компонентами розділу спонукає студента постійно оцінювати власну роботу: постановку мети, планування її реалізації, процес виконання, результат, відповідність результату меті. Розділ сплановано так, щоб сприяти саме самостійній роботі студента, а викладач за таких умов стає консультантом і координатором діяльності студента, що відповідає європейським стандартам освіти.

Розділ “Досьє” містить всю інформацію, яка, на думку власника, може підтвердити оволодіння певними вміннями іноземної мови, а саме виконані роботи, такі як: тести, листи, тези статей, проекти, навчальні матеріали (тексти, вправи, зразки ділових листів, бухгалтерської та фінансової звітності, аудіозаписи тощо), а також сертифікати та свідоцтва.

Впровадження Європейського мовного портфеля супроводжується інноваційними підходами до здобуття знань, розвитку вмінь і визначення цінностей сучасною молоддю, використанням сучасних педагогічних технологій. Практичний досвід європейських освітніх кіл щодо створення мовного портфеля (European Language Portfolio) дає ефективні результати, а апробування запропонованих технологій на різних етапах показує сьогодні, що завдяки цим пропозиціям можливо створити умови для набуття учнями послідовно й поетапно необхідних компетентностей.

Висновки. Сучасна освіта – це освіта для людини в ім’я існування людства. Вектор сучасної політики та стратегії держави спрямований на подальший розвиток національної системи освіти, адаптацію її до умов соціально орієнтованої економіки, трансформацію й інтеграцію в європейсь-

ке та світове співтовариства. Останнім часом суспільство почало усвідомлювати принципово нову роль освіти у сучасному інформаційному світі. В Україні, як і в усьому світі, реалізується програма навчання протягом усього життя людини. Країни – учасниці Болонського процесу підкреслюють важливий внесок вищої освіти у впровадження довічного навчання в реальність. Вони вживають заходи спрямування національної політики своїх країн до цієї мети і спонукають ВНЗ збільшити можливості громадян навчатися незалежно від віку, включаючи визнання попередньої освіти. Зміна методологічної орієнтації освіти – з формування особистості на стратегію її розвитку та саморозвитку – вимагає від педагогічної теорії і практики зосередження уваги на осмисленні природи людини, її внутрішнього світу, на закономірних зв'язках цього світу з усіма зовнішніми впливами, на створенні гуманних відносин в освітньому середовищі. Ці завдання певною мірою реалізуються в різних напрямках модернізації освіти: диференціації, диверсифікації, багаторівневості, фундаменталізації, комп'ютеризації, індивідуалізації, безперервності, гуманізації та гуманітаризації, які вважаються категоричним імперативом ХХІ ст., і які зазначені в основних документах, прийнятих у рамках Болонського процесу.

Внаслідок дії цих зовнішніх і внутрішніх чинників відбуваються істотні зміни освітньої парадигми. Традиційна, авторитарна парадигма освіти передбачає, що викладач сам визначає проблему, пропонує готові шляхи її вирішення, вказує напрями наукового пошуку, не залишаючи студентам права на самопізнання та самоактуалізацію, на творчий професійний розвиток. Іншими словами, не відбувається рефлексії (пошуку студентами мотивів своєї діяльності). Сучасні парадигми професійної освіти – особистісно зорієнтована, компетентнісна, діяльнісна, когнітивна. Беручи за основу різні положення цих парадигм, можна формувати структуру сучасних технологій інтегративно-диференційованого навчання, що мають у своїй основі проектування етапів мовно-особистісного розвитку і безперервний моніторинг особистісно професійного розвитку (з урахуванням професійної спрямованості, мотивації до навчання, самоусвідомленості, самооцінки, успішності навчання, комунікативної компетентності майбутніх фахівців); упровадження групових форм навчання (поділ студентів на мікрогрупи за різними критеріями) з відповідним конструюванням навчального матеріалу. М. Чобітько слушно зазначає: “За особистісно орієнтованого професійного навчання акцент переноситься з навчальної діяльності викладача на пізнавальну діяльність студента, що передбачає підвищення рівня особистісної активності другого. Ця величина полягає не в засвоєнні готової системи знань, а у формуванні через них цілісної структури професійної (у нашому випадку мовно-професійної. – *Л.Л.*) діяльності” [8, с. 52]. Послідовне, поетапне здійснення індивідуальної освітньої траєкторії шляхом педагогічних технологій модульного, інформаційно-технічного та рефлексивного типів сприяє розвитку інтегративної особистості фахівців, гармонізації особистісного й професійного “Я”.

Список використаної літератури

1. Ахлестин К.Н. Педагогические технологии: Что это такое и как их использовать в школе: Практически ориентированная монография / К.Н. Ахлестин, В.В. Пиканов, Т.И. Шамова. – М. ; Тюмень, 1994. – 227 с.
2. Балл Г.О. Сучасний гуманізм і освіта. Соціально-філософські та психолого-педагогічні аспекти / Г.О. Балл. – Рівне : Ліста-М, 2003. – 128 с.
3. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И.А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 34–42.
4. Иванов Д.А. О ключевых компетенциях и компетентностном подходе в образовании / Д.А. Иванов // Школьные технологии. Научно-практический журнал. – 2007. – № 5. – С. 51–62.
5. Кнудсен И. Тенденции в учебных структурах высшего образования // Болонский процесс: нарастающая динамика и многообразие (документы международных форумов и мнения европейских экспертов) / И. Кнудсен, Г. Хауг ; под науч. ред. д-ра пед. наук, проф. В.И. Байденко. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2002. – С. 36–88.
6. Кудрянкина С.В. Совершенствование системы управления образовательным учреждением в контексте компетентностного подхода [Электронный ресурс] / С.В. Кудрянкина. – Режим доступа: <http://festival.1september.ru/articles/410148/>.
7. Лебедев О.Е. Компетентностный подход в образовании / О.Е. Лебедев // Школьные технологии. – 2004. – № 5. – С. 3–12.
8. Чобітько М.Г. Особистісно орієнтоване професійне навчання: зміст і структура / М.Г. Чобітько // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 3. – С. 48–56.
9. European Language Portfolio: accredited model № 8.2001, awarded to Center for Information on language Teaching and Research. – Council of Europe, 2001.

Личман Л.Ю. Педагогический инструментарий интеграций компетентностно- и личностно ориентированного подходов к языковому образованию специалистов (на этапе последиplomного образования)

В статье рассматривается научно-концептуальная база анализа перспектив применения личностно ориентированного подхода к языковому образованию специалистов на этапе последиplomной подготовки в условиях компетентностной направленности обучения.

Ключевые слова: личностно ориентированный подход, компетентностный подход, образовательная технология, индивидуальная образовательная траектория, когнитивный стиль, языковой портфель.

Lichman L. Pedagogical set of integrating competence and personality-oriented approaches to the postgraduate specialists language education

The purpose of the paper is to analyse the advantages of scientific and conceptual grounds of personality-oriented approaches to the postgraduate specialists language education in competence-targeted training.

Key words: personality-oriented approach, competence approach, educational technology, individual educational trajectory, cognitive style, language case.